

EUROPEAN GREEN DEAL: VÝZVY PRO MANAGEMENT DLE VÝSLEDKŮ BIBLIOMETRICKÉ ANALÝZY

EUROPEAN GREEN DEAL: CHALLENGES FOR MANAGEMENT BASED ON BIBLIOMETRIC ANALYSIS RESULTS

Ing. Radka Šperková, Ph.D.,
Ing. Renata Skýpalová, Ph.D.,
doc. Ing. Milan Jan Půček, MBA, Ph.D.

Katedra ekonomie a managementu, AMBIS vysoká škola, a.s.,
Lindnerova 575/1, Praha 8, 180 00

e-mail: radka.sperkova@ambis.cz, renata.skypalova@ambis.cz, milan.pucek@ambis.cz

Klíčová slova:

Evropský Green Deal, bibliometrická analýza, manažerské aktivity

Keywords:

European Green Deal, Bibliometric Analysis, Management Activities

Abstrakt:

Enormní poškození životního prostředí vede ke snahám o jeho ochranu a nastavení principů udržitelného hospodářství. V rámci EU byl přejat roce 2019 European Green Deal. Cílem článku je na základě bibliometrické analýzy identifikovat oblasti vědeckého výzkumu v rámci, kterých je řešena problematika řízení European Green Dealu. Nejvíce publikací je směřováno do oblasti enviromentálních věd a pouze méně než 11 % do oblasti ekonomické, i přes to, že se jedná o projekt s výrazným dopadem na hospodářství v celé EU. Jako nejvýznamnější byly identifikovány časopisy Sustainability a Energies. Bylo zde uveřejněno 28 % (Web of science) a 39 % (Scopus) všech publikací vztahujících se k danému tématu. European Green Deal by měl být nástrojem inovací manažerských aktivit, který zvyšuje kredit firmy a současně udržitelný rozvoj společnosti.

Abstract:

Enormous environmental degradation leads to efforts to protect the environment and to set up sustainable economic principles. Within the EU, the 2019 European Green Deal has been adopted. The aim of this article is to identify, based on a bibliometric analysis, the areas of scientific research within which the management of the European Green Deal is addressed. Most publications are directed to the environmental sciences and only less than 11% to the economic field, even though this is a project with a significant impact on the economy across the EU. The journals Sustainability and Energies were identified as the most relevant. They accounted for 28% (Web of science) and 39% (Scopus) of all publications related to the topic. The European Green Deal should be a tool for management innovation that enhances the credit of the company and at the same time the sustainable development of society.

Úvod

V současné době žijeme ve světě, kde dochází k masivnímu poškozování životního prostředí. Napomáhá tomu i současný styl hospodaření, který není udržitelný a vede k postupnému oteplování planety. Pokud si přejeme, aby naše planeta zůstala obyvatelná i pro další generace, musíme s tímto fenoménem něco dělat, což představuje jednu z největších výzev dnešní doby. Proto již od roku 1995 pořádá OSN konference o změně klimatu s názvem COP (Conference of Parties). Významným zlomem v této iniciativě byl rok 2015, kdy se konala COP21 v Paříži a jejím výsledkem byla tzv. Pařížská dohoda. Dohodu přijalo 195 států světa a zavázali se v ní udržet oteplování planety pod hranicí dvou stupňů Celsia (Sikora, 2021).

Aby byla Evropská unie (EU) schopná splnit cíl vyplývající z Pařížské dohody, představila 11. prosince 2019 soubor iniciativ pod názvem European Green Deal – v českém překladu “Zelená dohoda pro Evropu” (Sikora, 2021). Následně byl tento plán přijat všemi členskými zeměmi EU včetně ČR (Pelsa, Balina, 2022). Ty se v rámci European Green Dealu zavazují k tomu, že do roku 2050 nebudou produkovat žádné čisté emise skleníkových plynů, hospodářský růst bude oddělen od využívání zdrojů a nebude opomenut žádný jednotlivec ani region (Ossewaarde, Ossewaarde-Lowtoo, 2020). Evropa by se tak v roce 2050 měla stát prvním uhlíkově neutrálním kontinentem světa (Bureš, 2020).

Dle Evropské komise (2020) výrobou a využíváním energie vzniká více než 75 % emisí skleníkových plynů v EU. Proto jak uvádí Mílek, Nowak, Latosińska, (2022) a Dedinec a kol, (2022) je naprosto zásadní energetický systém EU dekarbonizovat. European Green Deal stanovuje v tomto ohledu nové ambiciózní cíle, klade důraz na čistou energii a rozvoj energetiky, spoléhající především na obnovitelné zdroje, které neprodukují odpady škodlivé pro Zemi a lidské zdraví. Ne všechny členské státy EU však mají stejné technické, přírodní a geomorfologické podmínky, proto se také odlišuje jejich přístup k využívání obnovitelných zdrojů energie (Hainsch a kol., 2022). Mezi země s nejvíce rozvinutým potenciálem obnovitelných zdrojů energie podle Mílek, Nowak, Latosińska (2022) je možné zařadit Švédsko, Finsko a Estonsko, zatímco Malta a Polsko tvoří skupinu zemí s nejnižší úrovní rozvoje. Dle názoru Dolge, Blumberga (2021) a Borghesi, Vergalli, (2022) by paradoxně situaci těchto zemí mohla vylepšit současná energetická krize. Agrese Ruska vůči Ukrajině ukázala závislost mnoha zemí EU na dovozu ruských fosilních paliv a plynu a dala do první linie otázku energetické bezpečnosti (Koralova-Nozharova, Stoykova a Stoyancheva, 2021). V návaznosti na to chce EU do roku 2027 zrušit závislost na ruských dodávkách fosilních paliv prostřednictvím společných nákupů plynu na, než uvolní v příštích pěti letech až 210 miliard eur (Kárníková, 2022; Šafařík, Hlaváčková, Michal, 2022).

Dalším problematickým odvětvím je oblast dopravy. Dle Evropská komise, (2021) doprava přispívá k HDP EU přibližně 5 % a zaměstnává v Evropě víc než 10 milionů lidí. Na druhou stranu, ale způsobuje až čtvrtinu (přesně 23,04 %) emisí skleníkových plynů v atmosféře. Z toho 72 % emisí je způsobeno silniční dopravou, 14 % leteckou, 13 % vodní a 1 % železniční dopravou. Podle Evropské komise (2019) cílem European Green Dealu je 55% snížení emisí oproti roku 1990 z osobních automobilů do roku 2030, 50% snížení emisí oproti roku 1990 z dodávek do roku 2030 a 0 emisí z nových automobilů do roku 2035, tedy bude ukončen prodej motorových vozidel na benzin a naftu (Freidinger, 2020; Vodička, 2021). Aby byly principy European Green Dealu v oblasti dopravy skutečně naplněny, je podle Haas, Sander, (2020) nutné spojit procesy interakce mezi vývojem v evropském měřítku s debatami v národních a regionálních kontextech. Jde tedy o lepší dekódování dynamiky evropského víceúrovňového systému (Tsakalidis a kol., 2020).

Zcela zásadním prvkem European Green Dealu je jeho financování (Golombek a kol., 2022). Evropská unie pro tyto účely vyvinula strategii udržitelných financí. Podle prvotního plánu Evropské komise (2022) bude potřeba investovat 260 miliard eur do roku 2030 aby mohly být dosaženy všechny cíle v oblasti klimatu stanovené v European Green Dealu. To tvoří zhruba 1,5 % veškerého hrubého domácího produktu (HDP) zemí začleněných v EU. Jak uvádí Aszódi a kol., (2021), Carević (2021) a Ciot (2022), situace se změnila s pandemií Covid 19. EU k celé této situaci přistoupila jako k příležitosti a European Green Deal se stal nejrychlejší cestou pro obnovu oslabeného hospodářství (Smol, 2022). V návaznosti na to Evropská Komise přislíbila, že v příštím desetiletí zmobilizuje nejméně 1,8 bilionu eur ve formě udržitelných investic. Do zelených investic bude směřovat 30 % víceletého rozpočtu EU (2021–2028) a jedinečného unijního nástroje NextGenerationEU (NGEU), který je určen na podporu postpandemického zotavení (Evropská komise, 2022). Boglosov a kol. (2022) a Siddi (2021) dodávají, že necelých 300 miliard eur mají poskytnout další veřejné i soukromé investiční zdroje, 114 miliard eur pak rozpočty jednotlivých členských států a 25 miliard eur prodej emisních povolenek. Podle Fleming, Mauger, (2021) další finance má pak poskytnout Evropská investiční banka (EIB) ve formě půjčky zaručené unijním rozpočtem.

Aktivity v European Green Dealu ukotvené naplňují svou podstatou celosvětově prosazované principy aktivity 3BL (dle konceptu Corporate Social Responsibility), které jsou rozřazeny do tří pilířů: sociální, ekonomický a environmentální (Colbert a Kurucz, 2007; Elkington, 1998; Ferro a kol., 2019). Doposud však není zcela jednoznačně vymezeno, jaké konkrétní aktivity spadají do každého z pilířů. Stejně tak není jednoznačně vymezeno, jakým způsobem mají být aktivity komunikovány směrem k zainteresovaným stranám (Singh a Misra, 2021; Ranjan a Yadav, 2018; Shen a Zhang, 2019). Řešení změny klimatu je jednou z největších výzev, kterým v současnosti světová ekonomika čelí. Baicu a kol. (2022) ve svém příspěvku na základě provedených hloubkových rozhovorů s manažery odpovědnými za společenskou odpovědnost hodnotili způsob, jakým retailoví manažeři vnímají finanční a konkurenční dopady European Green Dealu na činnost svých společností. Výsledky výzkumu odhalily různé názory a vnímání, které se však shodují ve zdůraznění důležitosti uplatňování principů, na nichž je European Green Deal založen, k získání konkurenční výhody a optimalizaci nákladů, zejména vývojem řešení pro snížení emisí uhlíku, využití čisté energie, snížení plýtvání potravinami a výchova spotřebitele k udržitelné spotřebě.

Hospodářské činnosti v rámci EU zahrnují jak příležitosti, tak omezení. Společné politiky EU mají dopad na podnikání jak na společném trhu, tak na trzích členských států (Fleming, Mauger, 2021). European Green Deal navrhuje řadu opatření členským státům EU s cílem přijmout politiku, jak využívat a vyrábět zelenou energii, podporovat nové čisté technologie a snižovat hluk, znečištění ovzduší a vody. Cíl týkající se snížení emisí alespoň o 50 % do roku 2030 již silně ovlivnil Evropu na sociální, ekonomické a environmentální úrovni i v rámci podnikatelského sektoru. European Green Deal určil řadu prioritních oblastí, v nichž je naprosto nezbytná společná spolupráce všech zúčastněných stran (Smol, 2022).

Přijetí environmentálních postupů obvykle vede k dobrému environmentálnímu výkonu (Melnyk, Sroufe a Calantone, 2003; Annandale, Morrison-Saunders a Bouma, 2004; Zhu a Sarkis, 2004). Dobré úrovně environmentálního profilu však lze dosáhnout na základě provádění různých typů environmentálních postupů, které nemají vždy stejné účinky na environmentální výkonnost (Henri a Journeault, 2008). Klassen a Whybark (1999) naznačují, že proaktivní technologie znečišťování životního prostředí mají pozitivní vliv na ekonomickou aktivitu, zatímco koncové technologie nikoliv. Novější studie ukázaly, že vysoká finanční výkonnost společnosti pozitivně koreluje s vysokou environmentální

výkonností pouze tehdy, pokud má environmentální management proaktivní orientaci na znečištění (Wagner, 2005; Mihalca a kol., 2021).

V dnešním nejistém a nestálém prostředí vyvstává potřeba nově definovat filozofii, obsah a cíle managementu, aby odpovídaly potřebám globalizace a 21. století (Minciu, Berar a Dobra, 2020). Nové směry a cíle managementu by se měly více orientovat na odpovědnost, etické rozhodování a zvyšování pracovní motivace a v neposlední řadě taktéž kreativní plnění strategických cílů společnosti a podnikatelských aktivit (Dytrt, 2006). Hlavním cílem je inspirovat teoretiky, manažery a politiky k tomu, aby byl vytvářen posun k zavírání nůžek mezi teorií a praxí (Dytrt, 2006).

Cílem článku je na základě analýzy bibliometrických dat charakterizujících vědecké publikace indexované databázích Scopus a Web od Science a specifikace vědeckého diskursu identifikovat oblasti vědeckého výzkumu v rámci, kterých je řešena problematika řízení European Green Dealu. Na základě uvedeného cíle jsou stanoveny následující výzkumné otázky:

- Potvrdí bibliometrická analýza výrazný nárůst vědeckého zájmu o problematiku European Green Dealu?
- Ve kterých oblastech vědeckého výzkumu je téma European Green Dealu nejvíce zastoupeno?
- Které časopisy věnují problematice European Green Dealu největší pozornost?

Metodika

Pro dosažení uvedeného cíle byla využita bibliometrická analýza, která je efektivní metodou k nalezení trendů ve specifických oblastech výzkumu a identifikaci relevantních publikací pro další kvalitativní zkoumání, kde se s danými publikacemi a trendy pracuje do větších podrobností (Jacimovic a kol., 2021) Zkoumání písemných vědeckých studií vytvořených v jakékoli oblasti vědy v pravidelných intervalech má velký význam jak pro určení úrovně rozvoje v dané oblasti, tak pro určení, na které otázky se autoři převážně soustředí (Matsimbe a kol., 2022). Bibliometrická analýza zaměřená na vědecký diskurz v souvislosti s problematikou řízení European Green Dealu probíhala v následujících krocích:

1. Výběr bibliografických databází

V prvním kroku byly vybrány bibliografické databáze Scopus a Web of Science. Tyto databáze představují transdisciplinární celosvětové referenční úložiště prezentující široké spektrum vědeckých publikací. Výběr databází byl dán právě rozsáhlou diskusí na dané téma.

2. Stanovení klíčových slov

V další fázi výzkumného procesu byl vygenerován seznam článků, které ve svém bibliografickém popisu, včetně názvu, klíčových slov a abstraktu, afilaci, grantu atd. obsahují odkazy na slovní spojení: Green Deal. Následuje zpřesnění klíčového slovního spojení na European Green Deal a jeho specifikace v závislosti na stanoveném cíli.

3. Výběr omezujících kritérií

Aby bylo možné odfiltrovat irelevantních články, bylo nezbytné doplnit ke klíčovým slovům i omezující kritéria. Zvolená kritéria pro jednotlivé vybrané databáze jsou shrnuta v tabulce 1.

Tabulka 1: Omezující kritéria použitá při získávání dat z vybraných databází

KRITÉRIUM	STANOVENÉ POŽADAVKY VE WEB OF SCIENCE	STANOVENÉ POŽADAVKY VE SCOPUS
Vyhledávání	uzavřený řetězec slov	uzavřený řetězec slov
Kde hledat klíčová slovní spojení	v názvech, abstraktech a klíčových slovech	v názvech, abstraktech a klíčových slovech
Časový úsek	2019–2023	2019–2023
Typ dokumentu	články, recenze, knihy, recenze knih	články, recenze, knihy, recenze knih
Jazyk dokumentu	angličtina, čeština, slovenština	angličtina, čeština, slovenština

Zdroj: zpracování autorů

Jako první bylo nutné vyřadit irelevantní články v rámci, kterých se vyskytuje pouze slovo European a s problematikou Green Deal nemají nic společného. Toho bylo docíleno prostřednictvím vyhledávání s uzavřeným řetězcem klíčových slovních spojení (např. "European Green Deal"). Dále bylo nastaveno, v jakých částech publikací mají být uvedena slovní spojení hledána (jednalo se o hledání v názvech, abstraktech a klíčových slovech). Následovalo nastavení časového omezení a vyhledány byly pouze materiály publikované v letech 2019 až 2023. Samotný European Green Deal pod tímto názvem EU představila 11. prosince 2019, aby byla schopná splnit cíl (udržet oteplování planety pod hranicí dvou stupňů Celsia) vyplývající z Pařížské dohody ratifikované 195 státy světa v roce 2015.

Z hlediska typu dokumentu byly pro další analýzu kvalifikovány články, recenze, knihy, recenze knih. Ostatní typy publikací (úvodníky, recenze z konferencí, poznámky, dopisy atd.) vzhledem k minimu nalezených relevantních výsledků byly vyřazeny. V rámci nutnosti porozumět i obsahové stránce publikací byla jako jazyk publikace zvolena angličtina, čeština a slovenština.

4. Aplikace omezujících kritérií

Omezení stanovená v tabulce 1 byla aplikována při hledání publikací v uvedených databázích.

Výsledky

1. Nalezení relevantních publikací pro další analýzu

Bibliometrická analýza je interdisciplinární výzkumná technika, která se používá pro kvantitativní analýzu literatury s využitím matematických a statistických metod (Dabbagh a kol., 2019). Nabízí široký přehled výzkumné oblasti kategorizované podle publikací, autorů a časopisů z dostupných databází a posouzení celkového trendu akademického výzkumu na dané téma (Donthu a kol., 2021). Využitelnost biometrické analýzy je ve velmi širokém spektru výzkumných oblastí, jak dokládá Dabbagh a kol., (2019), Donthu a kol., (2021), Ejdyš a Szpilko, (2022), Zápotocká a Ochrana, (2022). Nejprve je nezbytné nalézt soubor relevantních publikací, vztahujících se k uvedenému cíli. Publikace byly hledány v databázích Web of Science a Scopus s využitím klíčového slovního spojení Green Deal (viz tabulka 2).

Tabulka 2: Počet záznamů klíčového slovního spojení v jednotlivých databázích k 2. 3. 2023

KLÍČOVÁ SLOVA	POČET NALEZENÝCH ZÁZNAMŮ	
	WEB OF SCIENCE	SCOPUS
Green Deal	10 107	313 460
European Green Deal	1 964	86 273

Zdroj: Databáze a Web of Science a Scopus, zpracování autorů

Z uvedeného množství publikačních výstupů vyplývá, že tato problematika je v současné době aktuální a ve vědecké oblasti velmi diskutovaným tématem v mnoha oblastech bádání. Problém ale nastal s relevantností zjištěných publikací, které se vztahovali nejenom ke Green Dealu přijatému v rámci evropských zemí, ale i ke Green New Dealu. Ten je uskutečňován v rámci Spojených států amerických a snaží se řešit jak změnu klimatu, tak ekonomickou nerovnost ve společnosti. Vzhledem k tomu, že Green New Deal není předmětem zkoumání tohoto příspěvku, muselo být klíčové slovní spojení upřesněno na European Green Deal (viz tabulka 2).

Identifikovaný počet publikací po specifikaci klíčového slovního spojení byl stále vysoký a nalezené publikace nebyly vždy relevantní ke stanovenému cíli. Proto bylo nutné uvedené klíčové slovní spojení ještě více konkretizovat a doplnit. Nově vytvořená klíčová slovní spojení včetně počtu nalezených výstupů v předemných databázích jsou uvedena v tabulce 3.

Tabulka 3: Počet záznamů k cíli vztahovaných klíčových slovních spojení k 2. 3. 2023

KLÍČOVÁ SLOVA	POČET NALEZENÝCH ZÁZNAMŮ	
	WEB OF SCIENCE	SCOPUS
European Green Deal and Financing	87	17 135
European Green Deal and Energy	821	51 676
European Green Deal and Transport	171	36 182
European Green Deal and Management	606	42 890

Zdroj: Databáze a Web of Science a Scopus, zpracování autorů

V okamžiku, kdy do vyhledávacího procesu začleněna všechna stanovená omezující kritéria (viz tabulka 1), rozsah zkoumaných publikací se snížil v databázi Web of Science o 58,2 % a databázi Scopus téměř o 99,7 %. Výsledky jsou uvedeny v tabulce 4.

Tabulka 4: Počet záznamů klíčových slovních spojení po zavedení omezujících kritérií k 2. 3. 2023

KLÍČOVÁ SLOVA	POČET NALEZENÝCH ZÁZNAMŮ	
	WEB OF SCIENCE	SCOPUS
"European Green Deal"	561	152
"European Green Deal" and "Financing"	18	8
"European Green Deal" and "Energy"	224	73
"European Green Deal" and "Transport"	54	13
"European Green Deal" and "Management"	145	36

Zdroj: Databáze a Web of Science a Scopus, zpracování autorů

2. Analýza vývoje počtu publikací v čase

Situace ohledně ochrany životního prostředí a s tím spojeného udržitelného hospodářství je předmětem vědeckého diskurzu již řadu let. Tématem se autoři zabývali mnohem dříve, než vznikla konkrétní podoba European Green Dealu (v prosinci 2019). Nejstarší články obsahující ve svém názvu, abstraktu nebo klíčových slovech sousloví "European Green Deal" byly v databázi Web of Science indexovány v roce 2007 a v databázi Scopus v roce 1994. Je nutné si ale uvědomit, že uvedené klíčové sousloví v publikacích před rokem 2019 se ve většině případů nevztahovalo k předmětnému souboru iniciativ přijatých EU, ale pouze vyjadřovalo popis prostředí nebo označení tíživé ekologické situace v Evropě.

Obrázek 1: Meziroční počet publikací pro hledané klíčové spojení "European Green Deal"

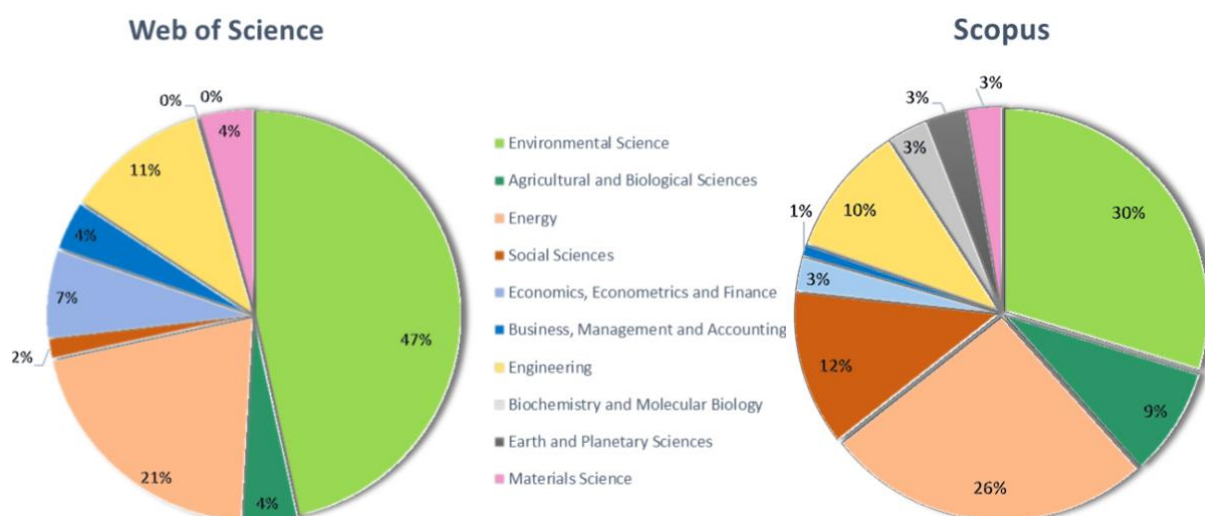
*Zdroj: Databáze a Web of Science a Scopus, zpracování autorů
Poznámka: Údaje za rok 2023 představují počet publikací indexovaných v databázích do 2. 3. 2023*

Jak je patrné z obrázku 1, od roku 2019 dochází k výraznému nárůstu počtu publikací zaměřených na European Green Deal v obou sledovaných databázích a tím i rozšíření vědeckého diskurzu v dané oblasti. Množství a analýza publikací na základě časového období poskytují také dobrý odhad trendů do budoucna, kde je patrný rostoucí trend zájmu výzkumníků o tuto problematiku a snaha o ní diskutovat.

3. Struktura publikací podle oblastí výzkumu

Odborná diskuse probíhá současně v mnoha různých oblastech vědeckého bádání (viz obrázek 2), což je velmi důležité z hlediska komplexnosti řešení situace spojené s oteplováním planety Země, která se dotýká nás všech na celém světě.

Obrázek 2: Struktura publikací (po zavedení omezujících kritérií) podle oblastí vědeckého bádání

Zdroj: Databáze a Web of Science a Scopus, zpracování autorů

Jak vyplývá ze samotné povahy tématu, které je zaměřené právě na problematiku ochrany životního prostředí, a zároveň jak dokládá i obrázek 2, problematika European Green Dealu je nejvíce řešena výzkumníky v oblasti environmentálních věd, kde v databázi Web of Science se jedná dokonce o téměř poloviční podíl (47 %) ze všech publikací na dané téma a v databázi Scopus o 30% podíl. Na druhém místě co do počtu publikací v obou databázích je oblast energetiky, do které se problematika European Green Dealu promítá asi nejintenzivněji z hlediska aplikace různých nařízení, omezení a dopadů na celou energetickou soustavu. Publikace v pro cíl práce klíčových oblastech ekonomie, ekonomiky a managementu nejsou v obou databázích příliš početně zastoupeny. V databázi Web of Science se jedná o celkem 69 publikací (tj. 11 %) a v databázi Scopus o pouhých 8 publikací (tj. 4 %). O to důležitější je vědecký diskurz v těchto oblastech sledovat.

4. Analýza zdrojů

Znalost zdrojů (časopisů, sborníků atd.) je velmi důležitá z důvodu snazšího nalezení relevantních informací a publikačních výstupů spojených s danou tematikou. Na druhou stranu může také tato analýza pomoci potenciálním autorům identifikovat vhodné časopisy, kde by následně mohli publikovat své články. V tabulce 5 je uvedeno 10 nejvýznamnějších časopisů z hlediska počtu publikací v nich uveřejněných, které se vztahují k European Green Dealu.

Tabulka 5: Nejvýznamnější časopisy podle počtu dokumentů k 2. 3. 2023

WEB OF SCIENCE			SCOPUS		
Pořadí	Časopis	Publ.	Pořadí	Časopis	Publ.
1	Sustainability	80	1	Sustainability	33
2	Energies	77	2	Energies	26
3	Science of the Total Environment	12	3	SGEM	6
4	Environmental and Climate Technologies	11	4	Environmental and Climate Technologies	5
5	Energy Policy	10	5	Science of the Total Environment	4
6	Energy	9	6	Amfiteatru Economic	3
7	Agronomy-Basel	9	7	Politics and Governance	3
8	Journal of Cleaner Production	8	8	Journal of Cleaner Production	3
9	Zagadnienia Ekonomiki Rolnej	8	9	Energy Policy	2
10	Land	7	10	Energy	2

Zdroj: Databáze a Web of Science a Scopus, zpracování autorů

Jak je patrné z tabulky 5, mezi časopisy s největším počtem uveřejněných publikací patří Sustainability (80 dokumentů) a Energies (77 dokumentů). Výsledek je shodný pro obě sledované databáze, kde se shoduje nejenom jejich pořadí, ale i počty publikací. Jejich významnost potvrzuje i rozdíl v počtu uveřejněných dokumentů mezi druhým a třetím místem, který je téměř 84 % v databázi Web of Science a 77 % ve Scopus. Sustainability je mezinárodní vědecký časopis o environmentální, kulturní, ekonomické a sociální udržitelnosti. Energies je recenzovaný vědecký časopis zaměřený na technologický vývoj, inženýrství a studie v oblasti politiky. Oba časopisy jsou vydávány jednou za půl roku online společností MDPI. V těchto časopisech bylo uveřejněno 28 % (v databázi Web of science) a 39 % (v databázi Scopus) všech publikačních výstupů vztahujících se k danému tématu.

Ohledně časopisů, které se umístily na třetím a následujících místech, je možné konstatovat, že jejich rozložení i pozice v jednotlivých databázích je velmi podobná (celkem 7 časopisů se vyskytuje mezi prvními 10 v obou databázích). Navíc některé časopisy Science of the Total Environment a Energy Policy mají v obou databázích stejný počet dokumentů (12 a 10). Výjimku tvoří časopisy Agronomy-Basel, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej a Land, které v analýze podle počtu vydaných publikačních výstupů se nachází v databázi Web of Science na 7., 9. a 10. místě, ale v databázi Scopus už tam významné nejsou (obsadili 16., 18. a 13. místo). Obdobně jsou na tom i časopisy International Multidisciplinary Scientific GeoConferences (SGEM), Amfiteatru Economic a Politics and Governance, které se v databázi Scopus zařadily na 3., 6. a 7. místo a v databázi Web of Science na 45., 27. a 46. místo.

Závěr

Evropská komise přijala soubor návrhů, které mají uzpůsobit politiky EU v oblasti klimatu, energetiky, dopravy a zdanění tak, aby se mohly podílet na snižování emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % oproti roku 1990. ("Zelená dohoda pro Evropu - European Commission") Na základě provedené bibliometrické analýzy byl nalezen rostoucí trend zájmu výzkumníků o tuto problematiku a snaha o ní diskutovat. Odborná diskuse probíhá současně v mnoha různých oblastech vědeckého bádání a ukazuje tak na komplexnost snah o posouzení a hledání řešení situace spojené s oteplováním planety Země, která se dotýká nás všech. Nejvíce publikací je směřováno do oblasti enviromentálních věd. Vzhledem k tomu, že v případě European Green Dealu se jedná o finančně velmi náročný projekt s dopadem na hospodářství v celé EU, je důležitá i vědecká diskuse v oblasti ekonomie, ekonomiky a managementu. V této oblasti v rámci bibliometrické analýzy bylo nalezeno v databázi Web of Science celkem 69 publikací (tj. 11 %) a v databázi Scopus pouhých 8 publikací (tj. 4 %). Z hlediska podílu na celkovém počtu nalezených publikací to není příliš mnoho, ale o to důležitější je vědecký diskurz v těchto oblastech sledovat a rozvíjet.

Bibliometrická analýza také umožňuje sestavit žebříčky nejproduktivnějších časopisů, v dané výzkumné oblasti. Nejvýznamnějšími publikačními zdroji jsou časopisy Sustainability a Energies. Časopis Sustainability je tematicky zaměřen především na environmentální, kulturní a sociální udržitelnost, zatímco časopis Energies je zaměřený na technologický vývoj, inženýrství a studie v oblasti politiky. V těchto dvou časopisech bylo uveřejněno 28 % (v databázi Web of science) a 39 % (v databázi Scopus) všech publikačních výstupů vztahujících se k danému tématu. Z hlediska zaměření časopisů primárně na oblast ekonomie, ekonomiky a managementu se mezi prvními 10 nejvýznamnějšími v obou databázích vyskytuje pouze jeden. V databázi Web of Science je to Zagadnienia Ekonomiki Rolnej a v databázi Scopus pak Amfiteatru Economic. Tato skutečnost bohužel potvrzuje nízký zájem výzkumníků o danou oblast. Implementace otázek European Green Dealu do manažerské praxe by neměla být považována za módní výstřelek, nýbrž za revitalizaci odpovědného systému podnikání, na jehož základě může manažer zvýšit kvalitu a efektivnost práce svého týmu. Proto je nezbytné prohloubit vědecký diskurz v této oblasti a zaměřit se nejenom na enviromentální, technické, kulturní, politické dopady European Green Dealu, ale i na hledání finančně udržitelných řešení klimatické situace v oblastech, jako jsou obchodní strategie, správa a řízení nebo účetní principy a standardy.

Použité zdroje:

ANNANDALE, David, MORRISON-SAUNDERS, Angus a BOUMA, George. The impact of voluntary environmental protection instruments on company environmental performance. *Business Strategy and the Environment* [online] 2004, 13(1), 1-12 [cit. 2023-03-04] ISSN 0964-4733. Dostupné z: doi:10.1002/bse.390

ASZÓDI, Attila, BIRÓ, Bence, ADORJÁN, László, DOBOS, Ádám Csaba, ILLÉS, Gergely, TÓTH, Norbert Krisztián, ZAGYI, Dávid a ZSIBORÁS, Zalán Tas. Comparative analysis of national energy strategies of 19 European countries in light of the green Deal's objectives. *Energy Conversion and Management: X* [online] 2021, 12 [cit. 2022-10-14] ISSN 25901745. Dostupné z: doi:10.1016/j.ecmx.2021.100136

BAICU, Claudia Gabriela, STATE, Olimpia, GARDAN, Daniel Adrian, GARDAN, Iuliana Petronela a TICAU, Iulia Ruxandra. Financial and Competitive Implications of the European Green Deal Perceptions of Retail Managers. *Amfiteatru Economic* [online] 2022, 24(61) [cit. 2023-03-04] ISSN 15829146. Dostupné z: doi:10.24818/EA/2022/61/683

BORGHESI, Simone a VERGALLI, Sergio. The European Green Deal, Energy Transition and Decarbonization. *Environmental and Resource Economics* [online] 2022, 83(1), 1-3 [cit. 2022-10-18] ISSN 0924-6460. Dostupné z: doi:10.1007/s10640-022-00726-6

BUREŠ, Michal. *Co je Zelená dohoda "Green Deal", jaký dopad bude mít na ČR?* [online] 2020 [cit. 2022-10-14] Dostupné z: <https://www.finance.cz/532792-co-je-green-Deal/>

CAREVIĆ, Melita. The Covid-19 Pandemic and the Implementation of the European Green Deal. *EU and Comparative Law Issues and Challenges Series (ECLIC)* [online] 2021, 5(1), 903-925 [cit. 2022-10-17] Dostupné z: doi:10.25234/eclic/18357

CIOT, Melania-Gabriela. Implementation Perspectives for the European Green Deal in Central and Eastern Europe. *Sustainability* [online] 2022, 14(7) [cit. 2022-10-15] ISSN 2071-1050. Dostupné z: doi:10.3390/su14073947

COLBERT, Barry, a KURUCZ, Elizabeth. Three conceptions of triple bottom line business sustainability and the role for HRM. *People and Strategy*. 2007, 30(1), 21-29. ISSN 1946-4606.

DABBAGH, Mohammad, SOOKHAK, Mehdi a SAFA, Nader Sohrabi. The Evolution of Blockchain: A Bibliometric Study. *IEEE Access* [online] 2019, 7, 19212-19221 [cit. 2023-02-18] ISSN 2169-3536. Dostupné z: doi:10.1109/ACCESS.2019.2895646

DEDINEC, Aleksandar, DEDINEC, Aleksandra, TASESKA-GJORGIEVSKA, Verica, MARKOVSKA, Natasa a KANEVCE, Gligor. Energy transition of a developing country following the pillars of the EU green Deal. *Thermal Science* [online] 2022, 26(2), 1317-1329 [cit. 2022-10-18] ISSN 0354-9836. Dostupné z: doi:10.2298/TSCI2202317D

DOLGE, Kristiāna a BLUMBERGA, Dagnija. Economic growth in contrast to GHG emission reduction measures in Green Deal context. *Ecological Indicators* [online] 2021, 130 [cit. 2022-10-18] ISSN 1470160X. Dostupné z: doi:10.1016/j.ecolind.2021.108153

DONTHU, Naveen, KUMAR, Satish, MUKHERJEE, Debmalaya, PANDEY, Nitesh a LIM, Weng Marc. How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research* [online] 2021, 133, 285-296 [cit. 2023-02-18] ISSN 01482963. Dostupné z: doi:10.1016/j.jbusres.2021.04.070

DYTRT, Zdeněk. *Dobré jméno firmy*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2006. 144 s. ISBN 80-86851-45-1.

EJDYS, Joanna a SZPILKO, Danuta. European Green Deal — research directions. a systematic literature review. *Ekonomia i Środowisko – Economics and Environment* [online] 2022, 81(2), 8-38 [cit. 2023-01-31] ISSN 2300-6420. Dostupné z: doi:10.34659/eis.2022.81.2.455

ELKINGTON, John. Partnerships from cannibals with forks: The triple bottom line of 21st-century business. *Environmental quality management*. 1998, 8(1), 37-51. ISSN 1088-1913.

Evropská komise. *Efektivní a bezpečná doprava šetrná k životnímu prostředí* [online] 2021 [cit. 2022-10-14] Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-Deal/transport-and-green-Deal_cs

Evropská komise. *Financování cílů Zelené dohody*, [online] 2022 [cit. 2022-10-14] Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-Deal/finance-and-green-Deal_cs

Evropská komise. *Remarks by Executive Vice-President Dombrovskis, (SPEECH/20/139)* [online] 2020 [cit. 2022-10-14] Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_139

FERRO, Carlos, PADIN, Carmen, HØGEVOLD, Nils, SVENSSON, Göran a SOSA VARELA, Juan Carlos. Validating and expanding a framework of a triple bottom line dominant logic for business sustainability through time and across contexts. *Journal of Business a Industrial Marketing* [online] 2019, 34(1), 95-116 [cit. 2023-03-04] ISSN 0885-8624. Dostupné z: doi:10.1108/JBIM-07-2017-0181

FLEMING, Ruven C. a MAUGER, Romain. Green and Just? An Update on the 'European Green Deal'. *Journal for European Environmental a Planning Law* [online] 2021, 18(1-2), 164-180 [cit. 2022-10-14] ISSN 1613-7272. Dostupné z: doi:10.1163/18760104-18010010

FREIDINGER, Jan. *Přijmeme Green Deal pro EU. Zelená dohoda pomůže ekonomice v době po koronaviru*. [online] 2020 [cit. 2022-10-14] Dostupné z: <https://www.greenpeace.org/czech/clanek/6148/prijmeme-green-new-Deal-zelena-dohoda-pomuze-ekonomice-v-dobe-po-koronaviru/>

GOLOMBEK, Rolf, LIND, Arne, RINGKJØB, Hans-Kristian a SELJOM, Pernille. The role of transmission and energy storage in European decarbonization towards 2050. *Energy* [online] 2022, 239 [cit. 2022-10-18] ISSN 03605442. Dostupné z: doi:10.1016/j.energy.2021.122159

HAAS, Tobias a SANDER, Hendrik. Decarbonizing Transport in the European Union: Emission Performance Standards and the Perspectives for a European Green Deal.

Sustainability [online] 2020, 12(20) [cit. 2022-10-19] ISSN 2071-1050. Dostupné z: doi:10.3390/su12208381

HAINSCH, Karlo, LÖFFLER, Konstantin, BURANDT, Thorsten, AUER, Hans, CRESPO DEL GRANADO, Pedro, PISCIELLA, Paolo a ZWICKL-BERNHARD, Sebastian. Energy transition scenarios: What policies, societal attitudes, and technology developments will realize the EU Green Deal. *Energy* [online] 2022, 239 [cit. 2022-10-18] ISSN 03605442. Dostupné z: doi:10.1016/j.energy.2021.122067

HENRI, Jean-François a JOURNEAULT, Marc. Environmental performance indicators: An empirical study of Canadian manufacturing firms. *Journal of Environmental Management* [online] 2008, 87(1), 165-176 [cit. 2023-03-04] ISSN 03014797. Dostupné z: doi:10.1016/j.jenvman.2007.01.009

JACIMOVIC, Jelena, JAKOVLJEVIC, Aleksandar, NAGENDRABABU, Venkateshbabu, DUNCAN, Henry Fergus a DUMMER, Paul M. H. A bibliometric analysis of the dental scientific literature on COVID-19. *Clinical Oral Investigations* [online] 2021, 25(11), 6171-6183 [cit. 2023-02-18] ISSN 1432-6981. Dostupné z: doi:10.1007/s00784-021-03916-6

KÁRNÍKOVÁ, Anna. *Green Deal je zárukou naší bezpečnosti, nejen energetické* [online] 2022 [cit. 2022-10-14] Dostupné z: <https://www.ekonews.cz/green-Deal-je-zarukou-nasi-bezpecnosti-nejen-energeticke-rika-sefka-hnuti-duha/>

KLASSEN, Robert D. a WHYBARK, D. Clay. Environmental Management in Operations: The Selection of Environmental Technologies. *Decision Sciences* [online] 1999, 30(3), 601-631 [cit. 2023-03-04] ISSN 0011-7315. Dostupné z: doi:10.1111/j.1540-5915.1999.tb00900.x

KORALOVA-NOZHAROVA, Petya, STOYKOVA, Blaga. a STOYANCHEVA, Dimitrina. European Green Deal and transport sector development – opportunities or restrictions. *SHS Web of Conferences* [online] 2021, 120 [cit. 2022-10-19] ISSN 2261-2424. Dostupné z: doi:10.1051/shsconf/202112004004

MATSIMBE, Jabulani, DINKA, Megersa, OLUKANNI, David a MUSONDA, Innocent. A Bibliometric Analysis of Research Trends in Geopolymer. *Materials* [online] 2022, 15(19) [cit. 2023-02-18] ISSN 1996-1944. Dostupné z: doi:10.3390/ma15196979

MELNYK, Steven A., SROUFE, Robert P. a CALANTONE, Roger. Assessing the impact of environmental management systems on corporate and environmental performance. *Journal of Operations Management* [online] 2003, 21(3), 329-351 [cit. 2023-03-04] ISSN 0272-6963. Dostupné z: doi:10.1016/S0272-6963(02)00109-2

MIHALCA, Loredana, LUCIA RATIU, Lucia, BRENDEA, Gabriela, METZ, Daniel, DRAGAN, Mihaela a DOBŘE, Florin. Exhaustion while teleworking during COVID-19: a moderated-mediation model of role clarity, self-efficacy, and task interdependence. *Oeconomia Copernicana* [online] 2021, 12(2), 269-306 [cit. 2023-03-04] ISSN 2353-1827. Dostupné z: doi:10.24136/oc.2021.010

MILEK, Dorota, NOWAK, Paulina a LATOSIŃSKA, Jolanta. The Development of Renewable Energy Sources in the European Union in the Light of the European Green Deal. *Energies* [online] 2022, 15(15) [cit. 2022-10-18] ISSN 1996-1073. Dostupné z: doi:10.3390/en15155576

MINCIU, Mihaela, BERAR, Florin-Aurel a DOBREA, Razvan Catalin. New decision systems in the VUCA world. *Management a Marketing. Challenges for the Knowledge Society* [online] 2020, 15(2), 236-254 [cit. 2023-03-04] ISSN 2069-8887. Dostupné z: doi:10.2478/mmcks-2020-0015

OSSEWAARDE, Marinus a OSSEWAARDE-LOWTOO, Roshnee. The EU's Green Deal: A Third Alternative to Green Growth and Degrowth? *Sustainability* [online] 2020, 12(23) [cit. 2022-10-14] ISSN 2071-1050. Dostupné z: doi:10.3390/su12239825

PELSA, Inese a BALINA, Signe. Main Priorities for a Green Deal Towards a Climate – Neutral Europe. *European Integration Studies* [online] 2022, 1(16), 41-51 [cit. 2022-10-14] ISSN 2335-8831. Dostupné z: doi:10.5755/j01.eis.1.16.31331

RANJAN, Sushant a YADAV, Rama Shankar. Uncovering the Role of Internal CSR on Organizational Attractiveness and Turnover Intention: The Effect of Procedural Justice and Extraversion. *Asian Social Science* [online] 2018, 14(12) [cit. 2023-03-04] ISSN 1911-2025. Dostupné z: doi:10.5539/ass.v14n12p76

SHEN, Jie a ZHANG, Hongru. Socially Responsible Human Resource Management and Employee Support for External CSR: Roles of Organizational CSR Climate and Perceived CSR Directed Toward Employees. *Journal of Business Ethics* [online] 2019, 156(3), 875-888 [cit. 2023-03-04] ISSN 0167-4544. Dostupné z: doi:10.1007/s10551-017-3544-0

SIDDI, Marco. A Green Revolution? A Tentative Assessment of the European Green Deal. *International Organisations Research Journal* [online] 2021, 16(3), 85-107 [cit. 2022-10-15] ISSN 19967845. Dostupné z: doi:10.17323/1996-7845-2021-03-04

SIKORA, Alicja. European Green Deal – legal and financial challenges of the climate change. *ERA Forum* [online] 2021, 21(4), 681-697 [cit. 2022-10-14] ISSN 1612-3093. Dostupné z: doi:10.1007/s12027-020-00637-3

SINGH, Kuldeep a MISRA, Madhvendra. Linking Corporate Social Responsibility (CSR) and Organizational Performance: the moderating effect of corporate reputation. *European Research on Management and Business Economics* [online] 2021, 27(1) [cit. 2023-03-04] ISSN 24448834. Dostupné z: doi:10.1016/j.iedeen.2020.100139

SMOL, Marzena. Is the green Deal a global strategy? Revision of the green Deal definitions, strategies and importance in post-COVID recovery plans in various regions of the world. *Energy Policy* [online] 2022, 169 [cit. 2022-10-14] ISSN 03014215. Dostupné z: doi:10.1016/j.enpol.2022.113152

ŠAFARŤÍK, Dalibor, HLAVÁČKOVÁ, Petra a MICHAL, Jakub. Potential of Forest Biomass Resources for Renewable Energy Production in the Czech Republic. *Energies* [online] 2022, 15(1) [cit. 2022-10-18] ISSN 1996-1073. Dostupné z: doi:10.3390/en15010047

TSAKALIDIS, Anastasios, VAN BALEN, Mitchell, GKOUMAS, Konstantinos a PEKAR, Ferenc. Catalyzing Sustainable Transport Innovation through Policy Support and Monitoring: The Case of TRIMIS and the European Green Deal. *Sustainability* [online] 2020, 12(8) [cit. 2022-11-02] ISSN 2071-1050. Dostupné z: doi:10.3390/su12083171

ŠPERKOVÁ, Radka, SKÝPALOVÁ, Renata, PŮČEK, Milan, Jan. European green deal: výzvy pro management dle výsledků bibliometrické analýzy. [online]. Regionální rozvoj mezi teorií a praxí 2023, 2 pp. 15-28. ISSN 1805-3246. [cit. 2023-06-30]. Dostupné z: <http://www.regionálnírozvoj.eu/vydani/202302>

VALENTINE, Sean a FLEISCHMAN, Gary. *Journal of Business Ethics* [online] 40(4), 301-312 [cit. 2023-03-04] ISSN 01674544. Dostupné z: doi:10.1023/A:1020827411937

WAGNER, Marcus. How to reconcile environmental and economic performance to improve corporate sustainability: corporate environmental strategies in the European paper industry. *Journal of Environmental Management* [online] 2005, 76(2), 105-118 [cit. 2023-03-04] ISSN 03014797. Dostupné z: doi:10.1016/j.jenvman.2004.11.021

ZÁPOTOCKÁ, Veronika a OCHRANA, František. Political-Administrative Relations and Their Typology in Contemporary Scientific Discourse. *Socio-Economic and Humanities Studies*. 2022, 16(2), 5-29. ISSN 1804-6797.

ZHU, Qinghua a SARKIS, Joseph. Relationships between operational practices and performance among early adopters of green supply chain management practices in Chinese manufacturing enterprises. *Journal of Operations Management* [online] 2004, 22(3), 265-289 [cit. 2023-03-04] ISSN 02726963. Dostupné z: doi:10.1016/j.jom.2004.01.005